

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

502

Hely

Idő

"1927"

Személy

Szerző:

Cím: Budapest természeti ritkaságai

Forrás:

Budapesti Hírlap

Bp
(Hely)1927. 9.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old)

Budapest természeti ritkaságai.

A nemzetközi zoológiai kongresszus alkalmából.

A Budapesten szeptember 10-én megnyíló nemzetközi zoológiai kongresszus alkalmából nem lesz hálátlan dolog a szakértő és az erről sejtelemmel sem bíró laikus közönség figyelmét felhívni arra a körülményre, hogy mesés fekvésű és természeti adományokkal bőven megáldott fővárosunk környékének olyan természeti ritkaságai is vannak, melyek egyebütt az országban sehol, vagy csak nagyon kevés helyen fordulnak elő s így Budapestet az illető természeti tárgyak klasszikus, sőt egyedüli lelőhelyévé avatják.

Mivel pedig a természet mindhárom rendjébe tartozó e ritkaságok egyike-másika kihalófélben van s belátható időn belül kellő védelem híján Budapest környékéről ki fog pusztulni, nagy tudományos és kulturális érdek volna a pótolhatatlan veszteséget hatósági védelem útján megakadályozni, amint azt a külföld megfelelő intézmények segítségével (reservation, Naturschutzpark) már régen teszi.

A feltétlenül neptuni származású budai hegység geológiai alakulásának két különlegessége a budai márga (Gellérthegy) és a kiscelli vályog (Mátyáshegy), melyek ebben az összetételben Magyarországon egyebütt nem találhatók. Ez utóbbinak már a rómaiak fazekasiparában nagy szerepe volt s az akvinkumi múzeum kerámiai tárgyai kizárólag e kőtűnő anyagból vannak előállítva.

Budapest különben is érdekes. Kitaibel

és Waldstein által klasszikussá avatott flórájának három olyan nagy botanikai nevezetessége van, mely budapestkörnyéki lelőhelyén kívül sehol az országban — sem a régi nagyban, sem a megcsontított kicsinyben — egyebütt nem fordul elő. Ezek a harmala, vagy török pirosító (Peganum Hamala L.), a sárika (Sternbergia colchici flora W. és Kit.) és a Vallisneria spiralis L. nevű vizinövény.

A három növény közül meghonosodása történetét tekintve, kétségtelenül a harmala a legérdekesebb, mely a Gellérthegy déli lejtőjének, sajnos, kipusztulóban lévő nevezetessége. A harmalát kétségtelenül valamelyik török basa honosította meg, kinnek a Gellérthegyen nagyobb díszkertje volt. Erre vallanak azok az elvadult, apró fügefák, melyeknek közelében a harmala évről-évre fogyó néhány példánya még feltalálható. Ilyen elvadult fügefák mindenütt találhatók, ahol a török uralom hosszabb időre megvetette lábát, például Egerben, Pécsen, Ercsiben, stb.

A Peganum Harmala, mióta itteni természethelye ismeretessé vált, mindig féltett gondja volt a magyar természettudósoknak s különösen Herman Ottó indított a sajtóban oly irányú mozgalmat, hogy a ritka és becses növényt, mely Herman idejében még meglehetősen nagy számban tenyésztett a Gellérthegyen, hatósági védelem útján megóvják a pusztulástól. A törekvés hiábavaló volt s a növény azóta évről-évre pusztul. E sorok írója közvetlenül a háború előtt még 13 bokrot számolt meg a Gellérthegyen; 1918-ban a bokrok száma már csak 9 volt, 1920-ban 5, az elmúlt év őszén 4, az idén 3. A Gellérthegy tervbevetett kiépítése előreláthatóan teljesen véget vet a ritka növény itteni tenyésztetének.

A Sashegy lankáinak aranyárga őrsi

disze a sárika (Sternbergia colchici flora), melyet a pesti botanikai kert első igazgatója, Winterl fedezett fel s melynek Kitaibel Pál, a legnagyobb magyar botanikus adott tudományos nevet. A növény azelőtt a Rákos homokján is virágzott, de a terjedő kultúra és építkezés innen kipusztította.

Az Akvinkum melletti Krempel-malom patakja tele van egy olyan vizinövény-nel, amely e helyen kívül sem Magyarországon, sem egész Középeurópában egyebütt nem található s amely Olaszország tavainak (Garda-tó, Luganó-tó) nevezetes természeti ritkasága. Ez a növény a Vallisneria spiralis L. nevű délszaki vizinövény, mely a Krempel-patak melegvizében oly dusan tenyész, hogy a műkertészet innen látja el Magyarországot és Középeurópát összes akváriumjait e ritka növény-nel.

A budai hegyek faunája azonos a magyarországi alhavi erdőkével, de azért az állatvilág is fel tud mutatni néhány fajt, melynek tenyészköre kizáróan Budapest környékére szorítkozik. Ilyen egy Magyarországon csak a budai hegyekben található gyík (Ablepharus pannonicus Fitz.), melynek hazája Malta és Kréta szigete s mely, mint a hajdani mediterrán fauna kihalóban lévő maradványa, kétségtelenül a magyar faunára legbecsesebb természeti emléke s mint ilyen, minden védelmet megérdemelne. A nevezetes gyíkról báró Fejérváry G. J. dr., kiváló

zoológusunk irt kitűnő tanulmányt német nyelven.

A most biztonsági okokból befalazott hárshegyi barlangban Margó Tivadar dr. 1878-ban két ritka denevérfajt talált és határozott meg, mint Miniopterus Schreibert és Rinolophus Ewale-t. Mindkét denevérfaj a barlang betömése óta ki-

haltnak tekintendő.

A budai hegyek rovarvilágának is meg van a maga unikuma egy szép, biborpiros cincérben, a Purpuricenusa Budensis-ben, melyet a régi jó Kriesch, természettudományunk egyik uttörője magyarul »budai biboréka«-nak nevezett el. A cincér két és fél cm. nagy s különösen a hólabda- és bodzafabokrok közelében él.

A budai hegyek madárvilága azonos a dunamenti országokéval s a budai he-

gyek látogatóját különösen az erdők énekesmadarainak való gazdagsága lepi meg. Nyári reggeleken hangos az erdő mindkét csalogányfaj, poszták, pintyókék csattogásától, rigók, harkályok, cinegék, kakukok lármás dalától. Mint átvonuló vendég, néha megjelenik a Duna felett a nevető sirály (Larus ridibundus) s abnormisan hideg teleken a csonttölu madár (Ampelis garrulus), mely a budapesti kertek és parkok Celtis-fáinak bogyóiban bő táplálékot talál.

Ha mindehhez még hozzávesszük Budapest ásványvízforrásokban való gazdagságát, el kell ismernünk, hogy Európában, de talán az egész világon nincs még egy főváros, melyet a természet oly bőven elhalmozott volna értékes adományaival.